

ТЕОРЕТИЧНА СУТНІСТЬ І ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК СТАЛОГО РОЗВИТКУ, КОРПОРАТИВНОЇ ТА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

THE THEORETICAL ESSENCE AND INTERCONNECTION OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT, CORPORATE SUSTAINABILITY AND FINANCIAL STABILITY

Георгій РОГОВ,
кандидат економічних наук,
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова, Миколаїв

Georgiy ROGOV,
PhD in Economics,
Admiral Makarov National University
of Shipbuilding, Mykolaiv

Концепція сталого розвитку (Sustainable development) поступово набуває ознак фундаментального принципу побудови міжнародних, національних і корпоративних відносин з приводу використання природних ресурсів, фінансового та людського капіталів. В основу концепції покладено поняття триєдиного підсумку (triple bottom line), тобто комплексної оцінки сталого розвитку в його економічному, соціальному і екологічному вимірах. Як зазначає П.Галло та Л.Кристенсен, принцип триєдиного підсумку орієнтує фірму на створення економічної вартості, поліпшуючи або підтримуючи стан довкілля та соціальний добробут [1, с.317].

Привертає увагу той факт, що термін «корпоративний сталий розвиток» (corporate sustainable development) в англійській літературі вживається набагато рідше, ніж терміни «corporate sustainability» або «business sustainability», які за змістом відповідають поняттю корпоративної або економічної стійкості, якщо воно трактується згідно з концепцією сталого розвитку. Сутність економічної стійкості підприємства у вітчизняній науковій літературі досі не розкрито з позицій концепції сталого розвитку. Цю категорію переважно ототожнюють із динамічною рівновагою системи, фінансовою стійкістю або пов'язують із поняттям економічного зростання [2-4]. Загальноприйняті в міжнародній практиці визначення корпоративної стійкості зазвичай являють собою близькі інтерпретації триєдиного підсумку. Так, М.Вільсон стверджує, що парадигма корпоративної стійкості визнає, що темпи зростання та прибутковість важливі, але водночас вимагає від суб'єктів господарювання ставити і досягати цілі в напрямках економічного, екологічного і соціального розвитку [5].

Н.Дентчев на основі порівняльного аналізу даної економічної категорії з іншими поняттями, що відображають взаємозв'язок інтересів бізнесу та суспільства (корпоративна соціальна відповідальність, корпоративна соціальна діяльність, етика бізнесу тощо), доходить висновку, що тільки вона органічно поєднує описову точність, нормативну придатність (встановлення цілей) та інструментальну (практичну) цінність (визначення необхідних дій для досягнення результату) [6]. Поділяючи в цілому думку Н.Дентчева, не можна не звернути увагу на очевидну розпливчастість пріоритетів у дефініціях корпоративного сталого розвитку. Чи є фінансові критерії визначальними або всі виміри сталого розвитку рівнозначні в площині прийняття стратегічних інвестиційних рішень? Як знайти баланс між часто суперечливими фінансовими, економічними, екологічними та соціальними цілями суб'єкта господарювання? Відповіді на ці питання залежать від концепції розвитку, згідно з якою організація вибудовує систему стратегічного управління.

Метою статті є визначення теоретичної сутності її діалектичного

взаємозв'язку понять корпоративної та фінансової стійкості на сучасному етапі реалізації концепції сталого розвитку.

В реаліях українського бізнесу і суспільства доречно говорити про певну перехідну модель послідовного збагачення концепції бізнес-центризму елементами концепції корпоративного сталого розвитку. Йдеться про прийняття інвестиційних рішень на основі аналізу комплексних стратегій досягнення корпоративних економічних, екологічних і соціальних цілей, довгострокового прогнозування фінансових результатів, управління шансами і ризиками внаслідок змін умов господарювання тощо. Перехідній моделі, так само як і концепції сталого розвитку, має відповідати таке розуміння корпоративної стійкості, яке гармонійно поєднує її економічний, екологічний і соціальний аспекти, визнаючи пріоритет довготермінових фінансових цілей. У рамках даного концептуального підходу фінансова стійкість є стрижневою складовою категорії «корпоративна стійкість». Зважаючи на це, необхідно насамперед визначити поняття фінансової стійкості та з'ясувати його трансформації, що впливають із парадигми сталого розвитку.

На сьогодні ця економічна категорія тлумачиться неоднозначно як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями. Численні визначення відповідають підходу до оцінки стійкості як складової фінансового стану підприємства на основі часткових і абсолютних показників, що широко застосовується на практиці не лише в Україні [7, с. 3; 8]. В інших публікаціях поняття фінансової стійкості розкривається через її економічні наслідки. При цьому воно визначається як стан фінансових ресурсів, рахунків, власного капіталу, спроможність підприємства досягти певних результатів або навіть як відображення самих цих результатів [9, с. 275; 10, с. 462; 11, с. 15; 12, с. 39].

Немає єдності поглядів і стосовно того, що є результатом забезпечення фінансової стійкості підприємства. В англійській фаховій літературі знайшло визнання твердження М.Єнсена, що це – позитивна динаміка індексу FCFE (відношення чистих грошових потоків до власного капіталу) [12, с. 39]. Вітчизняні науковці вважають ознаками фінансової стійкості формування достатнього для розвитку підприємства обсягу прибутку, ефективне використання грошових коштів і безперервний процес виробництва та реалізації

продукції, стійке економічне зростання, розширення та оновлення виробництва, швидкість оборотності ресурсів, платоспроможність, кредитоспроможність, результат поточного інвестиційного та фінансового розвитку підприємства [13, с. 138; 14, с.6; 15, с. 248; 16, с. 131; 17, с. 15].

Той факт, що забезпечення фінансової стійкості підприємства суттєво впливає на результати його поточної діяльності та інвестиційний розвиток та певним чином і визначає їх,

У статті розглядаються трансформації економічної категорії «фінансова стійкість» під впливом фінансових механізмів сталого розвитку. Проаналізовано визначення фінансової стійкості підприємства. Обґрунтовано взаємозв'язок між сталим розвитком, корпоративною та фінансовою стійкістю.

This paper considers transformations of the economic category "financial stability" under the influence of financial mechanisms for sustainable development. The definitions of financial stability of enterprise are analysed. The interconnection between sustainable development, corporate sustainability and financial stability is substantiated.

не викликає сумніву. Проте залишається відкритим питання щодо природи причинно-наслідкових зв'язків у системі, що поєднує макросередовище та суб'єкт господарювання, які опосередковуються здатністю останнього зберігати фінансову стійкість.

Відповідь на нього в сучасних соціально-економічних реаліях слід шукати на основі концептуальних положень теорії систем та синергетики як науки про нестійкий стан, що передує якісним раптовим змінам системи, та про її подальший розвиток. Цей висновок ґрунтується на визнаному в теорії й практиці розумінні суб'єкта господарювання як відкритої соціально-економічної системи з неоднозначністю стратегічних цілей, що функціонує в умовах невизначеності зовнішнього середовища.

Відкриті стаціонарні системи спроможні в процесі свого функціонування підтримувати стійку динамічну рівновагу (гомеостаз), який являє собою динамічну відносну сталість складу та властивостей. Розуміння стійкості системи насамперед у такому аспекті, тобто як здатності підтримувати рух, функціонування, розвиток поблизу наміченої траєкторії в умовах постійних зовнішніх і внутрішніх збурювань, уже знайшло належне обґрунтування в економічній літературі [4, с. 287].

У рамках даного підходу важливо визначити співвідношення понять стійкості та стабільності організації. Погляди на цю проблему є іноді діаметрально протилежними. Наприклад, А.Лазня стверджує, що стабільність припускає рівновагу фінансової системи, тоді як стійкість – тільки прагнення до рівноваги, яка досягається лише за відсутності негативних шоків [18, с. 222]. О.Трифорова, навпаки, вважає, що стабільність необхідно розглядати як частковий випадок стійкості системи, за якого вона не змінює своєї структури, а основні параметри функціонування залишаються незмінними, зазначаючи, що це не є характерним для економічних систем [19, с.61, 62]. Обидва визначення залишають питання щодо доцільності оперувати термінами, що характеризують лише прагнення до певного стану, або те, що є тільки теоретично можливим. Такого роду терміни не є функціональними, адже вони позбавлені сфери практичного застосування. Однак для з'ясування сутності стійкості та стабільності системи варто звернути увагу на використані вище поняття «намічена траєкторія» та «рух, розвиток поблизу наміченої траєкторії».

Поняття «розвиток» означає якісні зміни системи, які можуть мати прогресивний або регресивний характер і відбуваються в еволюційній та революційній формах [20, с. 19]. Кількісні зміни системи відповідають іншим поняттям, а саме: «зростання», «темпи зростання», «рух», «функціонування». Намічена траєкторія визначається загальною стратегією організації, яка може орієнтувати на розвиток або зростання, стабілізацію, реструктуризацію, скорочення діяльності або, навіть, передбачати ліквідацію підприємства. Так, у процесі формування фінансових механізмів корпоративного сталого розвитку підприємство як відкрита система, безумовно, не може уникнути якісних трансформацій, адже змінюються концептуальні основи прийняття стратегічних рішень. Намічена траєкторія в даному випадку буде відображати саме стратегію розвитку, а не економічного зростання. Вона, зокрема, може передбачати суттєві коливання планових значень фінансових показників. Здатність підприємства підтримувати розвиток поблизу цієї стратегічної траєкторії означатиме стійкість, але жодним чином не стабільність. Остання не може бути ознакою розвитку, адже належить до характеристик кількісних змін, точніше їх окремих варіантів. Отже, про стабільність доречно говорити лише у випадку застосування корпоративних стратегій зростання або скорочення і тільки за умови збереження темпів даних процесів. При цьому стабільність є формою прояву стійкості системи.

Аналізуючи дефініції фінансової стійкості, можна дійти висновку, що деякі з них у тій чи іншій мірі відображають принципи теорії систем. Ряд авторів визначають фінансову стійкість у контексті спроможності організації витримувати вплив факторів зовнішнього і внутрішнього середовища [11, с. 15]. В окремих дефініціях цілком виправдано зазначається така важлива характеристика фінансової стійкості, як ризик її втрати [21, с. 75]. Підприємство може протягом

певного, іноді досить тривалого часу, демонструвати зростання значень фінансових показників, застосовуючи агресивні стратегії нарощування обсягів виробництва та експансії на нові ринки збуту продукції за рахунок надмірного збільшення частки позичкового капіталу й низьколіквідних активів. При цьому динаміка фактичних значень цільових індикаторів може майже збігатися з наміченою (плановою) траєкторією зростання. Якщо залишити поза увагою збільшення ризику, що є очевидною ознакою такої стратегії, то легко дійти помилкового висновку про високий рівень фінансової стійкості даного суб'єкта господарювання.

Особливого значення фактор ризику набуває в процесі створення системи фінансових механізмів корпоративного сталого розвитку, тобто під час кардинального реформування умов господарювання. Підприємство, яке в цій ситуації зволікає з відмовою від стратегії зростання на користь збалансованого розвитку в економічному, екологічному та соціальному вимірах, ризикує втратою корпоративної стійкості, що згодом неминуче призведе до певного, з високою ймовірністю різкого, погіршення фінансових результатів. Замість переходу на траєкторію еволюційного розвитку шляхом поступової адаптації до якісних змін стратегічних орієнтирів підприємство у такому випадку може опинитися в точці бифуркації з непередбачуваними наслідками для його фінансового стану.

В окремих визначеннях фінансової стійкості, сформульованих на основі системного підходу, вона тлумачиться статично, як стійкість рівноваги, а не руху. Так, А.Лазня розуміє під фінансовою стійкістю «властивість фінансової системи повертатися до рівноважного стану після припинення негативного впливу, що вивело її з цього стану» [18, с. 222]. Зважаючи на те, що підприємство як відкрита система постійно знаходиться під впливом факторів динамічного середовища, що обумовлює не лише кількісні, але і якісні її зміни (розвиток системи), зазначений погляд є занадто спрощеним. Аналогічний висновок можна зробити і щодо ототожнення фінансової стійкості зі станом рівноваги. Нерівновага економічних процесів є важливою характеристикою системи, що здатна до самоорганізації [20, с. 15]. Підтримання стійкості в процесі розвитку (якісних змін) системи передбачає контрольований перехід із вихідного в інші рівноважні стани.

Із 61 дефініції, що було проаналізовано, лише в чотирьох фінансова стійкість тлумачиться як стійкість функціонування й розвитку фінансової системи. Найбільш змістовно це поняття розкрито Г.Єрмоленко. Автор визначає п'ять принципових ознак фінансової стійкості підприємства, зокрема здатність здійснювати діяльність в умовах підприємницького ризику та зберігати рух наміченою траєкторією, незважаючи на вплив внутрішніх і зовнішніх чинників [21, с. 75]. Не залишилась без уваги і характеристика фінансової стійкості у вузькому розумінні цього поняття (незалежність від зовнішнього фінансування та оптимальна структура активів і джерел їх покриття).

Таке розуміння фінансової стійкості відповідає принципам теорії систем, проте не враховує особливостей концепції сталого розвитку. У рамках даної концепції фінансова стійкість не втрачає свого значення, але змінює зміст, перетворюючись із характеристики суто фінансової діяльності в інтегровану категорію «корпоративна стійкість». Вона, на відміну від фінансової стійкості, характеризує здатність організації гармонізувати та підтримувати вектори розвитку в економічному, екологічному і соціальному вимірах на основі балансу інтересів, який в існуючих реаліях може визначатися лише на базі стратегічної оптимізації значень фінансових критеріїв¹. Баланс інтересів має бути підсумком розробки корпоративної стратегії сталого розвитку й забезпечуватися в процесі її практичної реалізації. Термін «стратегічна оптимізація» означає встановлення оптимальної траєкторії розвитку, а не тактичну максимізацію короткострокових фінансових результатів.

Спроби знайти баланс напрямів розвитку організації, орієнтуючись на нефінансові критерії, або ґрунтуються на помилковому розумінні концепції корпоративного сталого розвитку, або диктуються

¹ Варто звернути увагу на те, що показники корпоративного розвитку в економічному вимірі й фінансові критерії не є тотожними поняттями.

власними інтересами менеджерів, що не збігаються з пріоритетами акціонерів. У будь-якому випадку вони здатні викликати втрату корпоративної стійкості. З іншого боку, українські підприємства на сьогодні в змозі забезпечити фінансову стійкість (не корпоративну), ігноруючи екологічні та соціальні інвестиції. Це пояснюється тим, що система фінансових механізмів сталого розвитку знаходиться в Україні ще в зародковому стані. Отже, підвищення корпоративних екологічних і соціальних стандартів незначним чином відображається на фінансових результатах.

Однак і за існуючого фінансового механізму можна говорити про певний баланс корпоративного розвитку в його різних вимірах, якщо вибір оптимальної інвестиційної стратегії здійснюється із варіантів, що передбачають екологічні та соціальні новації. Звичайно, цей баланс має мало спільного з уявленням суспільства про гармонійний розвиток, проте він об'єктивно відповідає якості стимулів діючого фінансового механізму. Наскільки ефективні ці стимули, настільки функціональне поняття корпоративної стійкості. Зростання практичного значення категорії корпоративної стійкості відбуватиметься в міру формування системи фінансових механізмів сталого розвитку. Неминуість цього процесу обумовлюється не лише потребою суспільства, але і необхідністю приведення українського законодавства у відповідність до вимог ЄС.

В умовах реформування податкової системи, виходу на ринок фондів соціального інвестування, запровадження екологічного страхування та інших суттєвих змін інституціонального середовища, на основі концепції бізнес-центризму вже неможливо забезпечити зростання економічних показників за наміченою траєкторією, тобто забезпечити фінансову стійкість підприємства. Необхідно передбачити вплив формування системи фінансових механізмів корпоративного сталого розвитку на фінансовий стан у стратегічній перспективі, розробити довгострокову програму адаптаційних заходів та на цій основі визначити нову оптимальну траєкторію розвитку. Корпоративна стійкість залежатиме як від здатності підприємства правильно визначити цю траєкторію, так і від спроможності забезпечити розвиток без суттєвих відхилень від неї.

Вплив реформування фінансових механізмів є основним фактором збурення в процесі трансформації корпоративної стратегії економічного зростання в стратегію сталого розвитку (див. рис.). Він викликає якісні зміни в підходах організації до розв'язання всіх кардинальних проблем корпоративного управління, зокрема до фінансового планування, прийняття інвестиційних рішень, розробки емісійної та дивідендних політик. Завдання забезпечення стабільності фінансових показників у процесі формування системи фінансових механізмів сталого розвитку ускладнюється зміною стратегічного балансу між його напрямками. Для одержання рівнозначних фінансових результатів необхідно або підвищувати рівень

корпоративних екологічних і соціальних стандартів, або шукати інші можливості компенсації втрат. Нахил лівої висхідної лінії тренду (див. рис.) посилюється не лише через вплив фінансових механізмів корпоративного сталого розвитку (збільшення ставок екологічного податку і привабливості пропозицій фондів соціального інвестування, зростання ролі екологічного страхування тощо), але і в результаті зменшення можливостей ухилення від санкцій за порушення природоохоронного законодавства та інших проявів соціальної безвідповідальності бізнесу. На підйом правої спадної лінії тренду, окрім посилення фінансових стимулів інвестування для підвищення корпоративних екологічних і соціальних стандартів, діє також активізація організованих стейкхолдерів і зростання їх впливу на прийняття стратегічних рішень суб'єктами господарювання. Кращою траєкторією розвитку буде та, що проходить через точки PA, PB, і PC. Проте вона не завжди є можливою з огляду на обмеження фінансових ресурсів, складнощі їх залучення, занадто високі ризики погіршення фінансового стану і втрати кредитоспроможності тощо. Отже, оптимальною часто виявляється інша траєкторія розвитку.

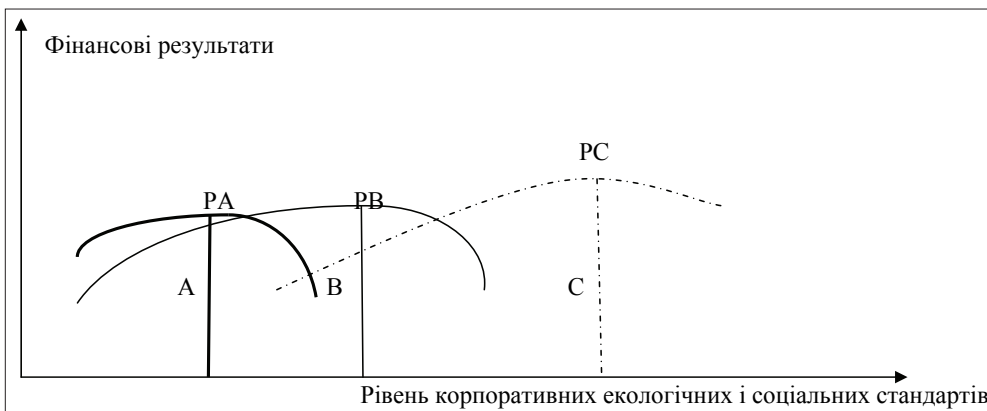
Підприємство як відкрита стаціонарна система здійснює вибір стратегічної траєкторії руху фінансових показників так само, як і балансу інтересів в економічному, екологічному і соціальному вимірах в умовах невизначеності. У випадку прийняття рішення щодо застосування агресивних стратегій воно свідомо обирає підвищений ризик втрати корпоративної стійкості. Отже, завдання забезпечення корпоративної стійкості в процесі розвитку організації вимагає оптимізації ризиків та управління ними. У період проведення економічних реформ, що мають на меті створення умов для запровадження в практику господарювання принципів корпоративного сталого розвитку, важливе значення набувають ризики впливу на підприємство процесів формування відповідних фінансових механізмів і змін інституціонального середовища.

З урахуванням наведеного об'рунтування корпоративну стійкість можна визначити наступним чином: корпоративна стійкість – це спроможність організації в умовах дії факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, зокрема трансформації фінансових механізмів, оптимізувати та забезпечувати, на основі збалансованого розвитку в економічному, екологічному та соціальному вимірах за допустимого рівня ризику стратегічну траєкторію руху цільових фінансових показників у межах відхилень, що не загрожують втратою організації здатності до саморегуляції. Під здатністю до саморегуляції розуміється спроможність повертатися до наміченої траєкторії. Вона втрачається у випадку вимушеного переходу організації до іншої стратегії розвитку.

Доцільно звернути увагу на те, що визначення корпоративної стійкості, об'рунтоване на основі теорії систем і синергетичного підходу, характеризує поняття, що не тотожне корпоративному

сталому розвитку. Словосполучення «динамічний баланс» вказує не лише на відносність рівноважного стану та необхідність його підтримання в процесі функціонування підприємства, але і на закономірність послідовного переходу на нові рівні балансування, що відповідають певним стадіям корпоративного розвитку. Якісні зрушення в інституціональному середовищі організації та формування системи фінансових механізмів сталого розвитку об'єктивно призводять до змін стратегічних рішень стосовно цільових фінансових результатів і прийнятого балансу економічних, екологічних і соціальних показників. Залежно від зовнішніх умов і фінансових

Рисунок. Вплив процесу формування системи фінансових механізмів корпоративного сталого розвитку на зміну координат рівноважного стану фінансових показників. А – вид залежності за існуючого фінансового механізму; В – вид залежності в тактичній перспективі; С – прогнозований вид залежності в стратегічній перспективі. PA, PB, PC – відповідні положення рівноважного стану

можливостей підприємства збалансованість напрямів корпоративного розвитку може досягатися на основі мінімальних законодавчих та суспільних вимог, середніх або кращих галузевих, регіональних, національних, європейських та світових стандартів.

Корпоративний сталій розвиток як збалансований розвиток в економічному, екологічному і соціальному вимірах, являє собою процес збалансованих кількісних та якісних змін значень економічних, екологічних і соціальних показників діяльності суб'єкта господарювання, що відбуваються з певним ступенем ризику втрати корпоративної стійкості під впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, зокрема трансформації фінансових механізмів.

ВИСНОВКИ

Таким чином, у рамках концепції сталого розвитку і перехідної до неї моделі поняття фінансової стійкості підприємства як відкритої системи трансформується в інтегроване поняття корпоративної стійкості. Саме трансформується, а не включається в нього в якості складової, адже суттю корпоративної стійкості є забезпечення збалансованості розвитку в різних його вимірах, яка визначається на основі фінансових критеріїв. Це не зменшує значення фінансової стійкості у вузькому розумінні цього поняття як ресурсної фінансової стійкості (незалежність від зовнішнього фінансування та оптимальна структура активів і джерел їх покриття). У такій площині фінансову стійкість потрібно розглядати не лише як певну характеристику фінансового стану підприємства, але і як системний елемент стратегії забезпечення корпоративної стійкості, що пов'язує інвестиційні рішення з цільовими фінансовими результатами, наприклад вартістю підприємства. Фінансова ресурсна стійкість являє собою такий обсяг і структуру фінансових ресурсів, за яких організація в умовах дії факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, зокрема трансформації фінансових механізмів, спроможна оптимізувати та забезпечувати на основі збалансованого розвитку в економічному, екологічному та соціальному вимірах за допустимого рівня ризику стратегічну траєкторію руху цільових фінансових показників у межах відхилень, що не загрожують втратою організації здатності до саморегуляції.

Важливо підкреслити, що інвестиції в підвищення корпоративних екологічних або соціальних стандартів не завжди є ознаками сталого розвитку організації. Останній має місце лише за умови збалансованості її діяльності в економічному, екологічному та соціальному вимірах. Вже досягнутий баланс може бути порушено в результаті суттєвого зростання економічного потенціалу, адже в цьому випадку підвищуються суспільні очікування, що за умови консолідованих дій стейкхолдерів може призвести до втрати корпоративної стійкості.

ЛІТЕРАТУРА

- Gallo P., Christensen L. Firm Size Matters: An Empirical Investigation of Organizational Size and Ownership on Sustainability-Related Behaviors // *Business & Society*, 2011, vol. 50(2), pp. 315-349.
- Козловський С. В., Семененко В. В., Шевчук Р. Ю. Теоретико-методологічні підходи визначення стійкості економічних систем // *Зб. наук. праць ВНАУ Серія «Економічні науки»*, – 2012. – №4 (70) Т. 2. – С. 106-110.
- Андрійчук О. П., Бурій С. А. Управління економічною стійкістю підприємства // *Вісн. Хмельницького нац. ун-ту*. – 2011. – № 6 Т. 1. – С. 100-102.
- Фещур Р. В., Баранівська Х. С. Економічна стійкість підприємства – становлення понятійного базису [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua>
- Wilson M. Corporate Sustainability: what is it and where does it come from? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://iveybusinessjournal.com/the_post_issue/march-april-2003
- Dentchev N.A. To What Extent Is Business and Society Literature Idealistic? // *Business & Society*, 2009, vol. 48 (1), pp. 10-38.
- Шенаєв А. О. Поняття фінансової устойчивости: ее показатели и условия обеспечения // *Банковские услуги*. – 2008. – № 4. – С. 2-7.
- Riscolean I., Slusariuc G. C., Drigă I. Patrimonial Analysis of Financial Stability // *Annals of the University of Petroșani, Economics*. – 2011. – vol. 11 (3) - pp. 245-254.
- Партич Г. О., Дідух О. В. Особливості впливу основних чинників на фінансову стійкість підприємства в умовах фінансово-економічної кризи // *Науковий вісник НЛТУ України*. – 2010. – Вип. 20.8. – С. 275-279.
- Лакхтіонова Л. А. Поняття фінансової стійкості суб'єктів господарювання // *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит в епоху глобальних змін*. – К.: КНЕУ, ФЛБАУ, 2009. – С. 462-466.
- Плиса В. Й., Приймак І. І. Стратегія забезпечення фінансової стійкості суб'єктів господарювання в економіці України. – Львів: Видавництво ННБК «АТБ», 2009. – 144 с.
- Cernavskis K. Financial Stability of Enterprise as the Main Precondition for Sustainable Development of Economy // *Journal of Social Sciences (Regional Formation and Development Studies)*, Klaipeda, 2012, vol. 3 (8), pp. 36-46.

- Кривицька О. Р. Планування прибутку підприємства при визначенні стратегії його розвитку // *Фінанси України*. – 2005. – № 3. – С. 138-143.
- Заюкова М. С., Мороз О. В., Кравченко Т. М. Теорія фінансової стійкості підприємства. – Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2004. – 156 с.
- Костирко Р. О. Фінансовий аналіз. – Х.: Фактор, 2007. – 784 с.
- Коритко Т. Ю., Дзержинская В. Н. Мониторинг финансовой устойчивости предприятия с учетом его жизненного цикла // *Вісник Донбаської державної машинобудівної академії*. – 2008. – № 3(13). – С. 131-134.
- Поддєрогін А. М., Наумова Л. Ю. Фінансова стійкість підприємств у економіці України: монографія. – К.: КНЕУ, 2011. – 184 с.
- Лазня А. В. Зв'язок поняття «фінансова стабільність» із категоріями економічної науки // *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць / ДВНЗ «УАБС НБУ»*. – 2012. – Вип. 34. – С. 218-225.
- Трифонов О. В. Розвиток понятійного апарату управління стійким функціонуванням вугільних шахт // *Економіка і управління*. – 2012. – № 4. – С. 60–66.
- Яковський Н. А., Макогон Ю. В., Рябчин А. М. Инновационные и классические теории катастроф и экономических кризисов: монография / под ред. Макогона Ю. В. – Донецк: ДонГУ. – 2009. – 331 с.
- Ермоленко Г. Г., Копачева Е. И. Теоретические аспекты исследования понятия финансовой устойчивости хозяйствующих субъектов // *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия: Экономика и управление*. – 2010. – Т. 23 (62). № 1. – С. 68-76.

REFERENCES

- Gallo P., Christensen L. Firm Size Matters: An Empirical Investigation of Organizational Size and Ownership on Sustainability-Related Behaviors. *Business & Society*, 2011, vol. 50(2), pp. 315-349.
- Kozlov's'kyi S.V., Semenenko V.V., Shevchuk R. Yu. Teoretyko-metodolohichni pidkhody vyznachennya stiykosti ekonomichnykh system [Theoretical and methodological approaches to determine the stability of economic systems]. *Zb. nauk. prats' VNAU, seriya "Ekonomiczni nauky"*, 2012, no. 4 (70), vol. 2, pp. 106-110 [in Ukrainian].
- Andriyчук O.P., Buryi S.A. Upravlinnya ekonomichnoy stiykisty pidpryyemstva [Managing the economic stability of the enterprise]. *Visn. Khmel'nyts'koho nats. un-tu.*, 2011, no. 6, vol. 1, pp. 100-102 [in Ukrainian].
- Feshchur R.V., Baraniv's'ka Kh. S. Ekonomichna stiykist' pidpryyemstva – stanovlennya ponyatiynoho bazisu [The economic stability of the enterprise – the emergence of conceptual basis]. Available at: <http://ena.lp.edu.ua> [in Ukrainian].
- Wilson M. Corporate Sustainability: what is it and where does it come from? Available at: http://iveybusinessjournal.com/the_post_issue/march-april-2003.
- Dentchev N.A. To What Extent Is Business and Society Literature Idealistic? *Business & Society*, 2009, vol. 48 (1), pp. 10-38.
- Shenayev A.O. Ponjatie finansovoy ustojchivosti: ee pokazateli i uslovija obespechenija [The concept of financial stability: its performance and conditions of providing]. *Bankovskie uslugi*, 2008, no. 4, pp. 2-7 [in Russian].
- Riscolean I., Slusariuc G. C., Drigă I. Patrimonial Analysis of Financial Stability. *Annals of the University of Petroșani, Economics*, 2011, vol. 11 (3), pp. 245-254.
- Partyn H. O., Didukh O. V. Osoblyvosti vplyvu osnovnykh chynnykyv na finansovu stiykist' pidpryyemstva v umovakh finansovo-ekonomichnoy kryzy [Features of influence of the main factors on the financial stability of the company in the financial and economic crisis]. *Naukovyy visnyk NLTU Ukrainy*, 2010, no. 20.8, pp. 275-279 [in Ukrainian].
- Lakhtionova L.A. Ponyattya finansovoy stiykosti subyektiv hospodaryuvannya [The concept of financial stability entities]. *Bukhhalters'kyi oblik, analiz ta audyt v epokhu hlobal'nykh zmin*, Kyiv, KNEU, FPBAU, 2009, pp. 462-466 [in Ukrainian].
- Plysa V.Y., Pryymak I.I. Stratehiya zabezpechennya finansovoy stiykosti subyektiv hospodaryuvannya v ekonomitsi Ukrainy [Strategy to ensure the financial stability of businesses in Ukraine's economy]. *L'viv, Vydavnytstvo NNK "ATB"*, 2009, 144 p. [in Ukrainian].
- Cernavskis K. Financial Stability of Enterprise as the Main Precondition for Sustainable Development of Economy. *Journal of Social Sciences (Regional Formation and Development Studies)*, Klaipeda, 2012, vol. 3 (8), pp. 36-46.
- Kryvyts'ka O.R. Planuvannya prybutku pidpryyemstva pry vyznachenni stratehiyi yoho rozvytku [Planning company profits in determining its development strategy]. *Finansy Ukrainy*, 2005, no. 3, pp. 138-143 [in Ukrainian].
- Zayukova M. S., Moroz O.V., Kravchenko T.M. Teoriya finansovoy stiykosti pidpryyemstva [The theory of enterprise financial stability]. *Vynnytsya, UNIVERSUM-Vynnytsya*, 2004, 156 p. [in Ukrainian].
- Kostyrko R.O. Finansovyy analiz [Financial analysis]. *Kharkiv, Faktor*, 2007, 784 p. [in Ukrainian].
- Korit'ko T. Ju., Dzerzhinskaja V. N. Monitoring finansovoy ustojchivosti predpriyatija s uchedom ego zhiznennogo cikla [Monitoring of financial stability, taking into account the life cycle]. *Visnyk Donbas'koyi derzhavnoy mashynobudivnoy akademiyi*, 2008, no. 3(13), pp. 131-134 [in Russian].
- Podderyogin A.M., Naumova L.Yu. Finansova stiykist' pidpryyemstv u ekonomitsi Ukrainy [Financial stability of enterprises in the economy of Ukraine]. *Kyiv, KNEU*, 2011, 184 p. [in Ukrainian].
- Laznya A.V. Zvyazok ponyattya "finansova stabil'nist" iz katehoriyamy ekonomichnoy nauky [How the concept of "financial stability" is related to the categories of economics]. *Problemy i perspektivy rozvytku bankiv's'koyi systemy Ukrainy: zb. nauk. prats', DVNZ "UABS NBU"*, 2012, no. 34, pp. 218-225 [in Ukrainian].
- Tryfonova O.V. Rozvytok ponyatiynoho aparatu upravlinnya stiykym funktsionuvannya vuhil'nykh shakht [he development of the conceptual apparatus of sustainable management of the coal mines]. *Ekonomika i upravlenie*, 2012, no. 4, pp. 60-66 [in Ukrainian].
- Jankovskij N.A., Makogon Ju.V., Rjabchin A.M. Innovacionnye i klassicheskie teorii katastrof i ekonomicheskikh krizisov [Innovative and classical theory of catastrophes and economic crises]. *Doneck, DonNU*, 2009, 331 p. [in Russian].
- Ermolenko G.G., Kopacheva E.I. Teoreticheskie aspekty issledovaniya ponjatija finansovoy ustojchivosti hozjajstvujushihy subektov [The theoretical aspects of the study of the concept of financial stability of economic entities]. *Uchenye zapiski Tavricheskogo nacional'nogo universiteta im. V. I. Vernadskogo, Seriya Ekonomika i upravlenie*, 2010, vol. 23(62), no. 1, pp. 68-76 [in Russian].